de ovend

Stellingwarfs tiedschrift

41e jaorgaank no. 4
augustus 2013

Foto's
omslag, blz. 16, 17, 18 Bauke Visser Koenders
blz. 3, 4 privé Derk Jan ten Hoopen
blz. 14 Jan Koops
blz. 23 Lenus van der Broek
Ofbeeldings blz. 7, 8, 9,10 Aizo Betten
Tekening blz. 12 Archief Instituut voor Christelijk Cultureel Erfgoed Rijksuniversiteit, Groningen

Kolofon

De Ovend wodt uutgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte en komt zes keer in et jaor over de heerd bi'j de leden/ab. In dit blad verschienen bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redaktie	Jimmy Visser en Jannes Westerhof
Buro-redakteur	Sietske Bloemhoff
DTP	Trijnie Telkamp
Omslag	Sietske Bloemhoff
Drok	Pijper Media, Grunningen
Adres	Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraote 10, 8421 PE Berkoop/Oldeberkoop Till. (0516) 451108
Eupeningstieden administraosie	Maendag t/m donderdag: 9.00 ure tot 16.00 ure Overleg mit aandere mitwarkers kan alliend nao tillefonische ofspraoke
E-mail **Webstee**	info@stellingwarfs.nl www.stellingwarfs.nl www.stellingplus.nl
Lidm./Ab. **Losse nommers**	€ 18,00 in et jaor € 3,50

ISSN 0166-7351

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

De Stellingwarver Schrieversronte het per 1 jannewaori 2012 een kulturele ANBI-staotus. Dat betekent dat bi'j een gift an oonze stichting et bedrag verhoogd wodt mit 25%, tot een maximum van € 1250,00 in et jaor. Giften bin oftrekber, as die meer as 1% van jow inkommen binnen.

INHOOLD

Jannes Westerhof
Et veuroffien 2

Jannes Westerhof
Oosterse kontakten: Derk Jan ten Hoopen 3

Pieter Jonker
Aizo Betten: 'Schilderen is et alderzwaorste wark wat d'r is!' 7

Rienk Klooster
Oolde middelieuwse karkhoffies in Stellingwarf 2. *Peperge* 11

Jannes Westerhof
Dit plak dot me wat 15

Henk Bloemhoff
Westfaalse peren in oons westen... 20

Redaktie
Autobiografische roman in de maek 21

Redaktie
Snuffelkursus Stellingwarfs 22

Redaktie
Mooi risseltaot fotowedstried veur leerlingen Stellingwarver basisschoelen 23

Lily Köhler
Niet emancipeerd 28

Van de redaktie
Ni'je boeken uut de regio 29

Redaktie
Spannend verhael schrieven in et Stellingwarfs 30

Klaas Boersma
Een gelok bi'j een ongelok 31

Willem Jan Teijema
de liende bluuit 31

Frank Spijkers
Otto, heer van Buil 32

ET VEUROFFIEN

In de bi'jlaoge *Tijd* van et dagblad *Trouw* van 29 juni ston een mooi stok van twie bladzieden over de Rottige Miente. De schriever van et stok, Flip van Doorn, zegt dat et gebied de naeme niet mit het, mar dat et een prachtige geheime wereld is. 'Stil is het op de Scheene. De punt van mijn kajak doorklieft geruisloos het zwarte water. Het zachte plonzen van de peddel is het enige geluid. Een ooievaar zweeft over, op nog geen twee meter hoog. Zijn blik glijdt over de kanovaarder. Hoogharting, op het arrogante af. Mensen hebben hier niets te zoeken, dit is zijn terrein', begint et verhael. Veur oons is de Rottige Miente gien geheime wereld, mar et is aorig om te lezen hoe een butenstaonder oons mooie en biezundere gebied erveert.

Soms liekt et wel of we in de Stellingwarven niet alliend geheime gebieden hebben, mar ok een geheime tael. Ie zollen verwaachten dat meensken uut Drente, Grunningen, en de Kop van Overiessel, om mar een peer streken te numen, weten dat d'r ok in Frieslaand een gebied is waor as een Nedersaksische tael praot wodt. Toch is dat, ok bi'j meensken die streektael lezen, vaeke niet et geval. As meensken al een Stellingwarfs boek lezen hebben of wat weten over et Stellingwarfs, dan is dat veural te daanken an Johan Veenstra deur zien optredens tot veer buten de Stellingwarven.

Maendag 26 augustus giet de sutelaktie weer uutaende. Misschien zol et wel wat wezen om niet alliend in de dörpen van Oost- en West-Stellingwarf, mar ok in de dörpen langs de greens te sutelen mit boeken in en over oonze 'geheime' tael. Meensken bin per slot van rekening altied ni'jsgierig naor 'de geheimen' van de buren. Zoveer zal et liekewel niet kommen. Et is al een geweldige prestaosie om zovule vri'jwilligers te kriegen dat alle Stellingwarvers ien keer in de twie of drie jaor een sutelder an de deure kriegen. Dit jaor wodt d'r veur de eerste keer suteld in Haulerwiek. We bin slim beni'jd hoe ni'jsgierig de Friestaelige Stellingwarvers binnen naor de 'geheime' tael van de 'eigen femilie'. Van iene weten we dat al zeker, van Jan Aalders vienen jow een petret in disse *Ovend*.

Jannes Westerhof

Jannes Westerhof

Oosterse kontakten: *Derk Jan ten Hoopen*

Derk Jan ten Hoopen is as schriever en bestuurder aktief in de streektael van de Aachterhoek. Al jaoren had hi'j in et heufd om te schrieven over dingen die hi'j mitmaekt had of waor hi'j him slim bi'j betrokken vuulde. Pas naodat hi'j stopte mit zien wark as huusdokter begon hi'j daor mit. Geboren en getogen in Neede was praoten in et Aachterhoeks veur him gewoon. Doe hi'j in 1971 huusdokter wodde in et Drentse Zuudwoolde praotten haost alle pesjenten 'plat'. 'Doe ik hier kwam docht ik: now kan ik ok mooi plat praoten. Ie kun daor vaeke beter mit zeggen wat aj' bedoelen. Et is een echte praottaol. Et was wel evenpies wennen veur de pesjenten, mar al gauw markten ze dat ze zo vule makkeliker heur kwaolen dudelik maeken konnen en ok beter over muuilike dingen praoten konnen. Streektael was veur mi'j dus een alledaegse zaeke en toch, doe ik in 1994 stopte mit et wark en gedichten en verhaelen begon te schrieven zoas ik al jaoren van plan was, dee ik dat in et Nederlaans. Ik wol schrieven wat ik vuulde en nao drie maonden was d'r een gedicht en doe een verhael. Wat ik vuulde ston d'r percies in, mar et was niks. Doe he'k een hiele tied niks schreven, et wol niet en ik wus niet waor as et an lag. Dat heb ik ontdekt deur een reaksie van mien moeder. Zi'j praotte overal en altied Aachterhoeks en as ze belde maekte ik antekenings in oonze tael. En daorvan maekte ik een keer een riempien, dat gong over de gewone dingen thuus. Doe Moeder hier een keer was las ik et veur en zi'j vun et mooi. En zo is et begonnen. Laeter las ik gedichten veur an heur en as zi'j zee: wat mooi, dan docht ik: zo bedoel ik et ok. Ze was andaon deur een peer

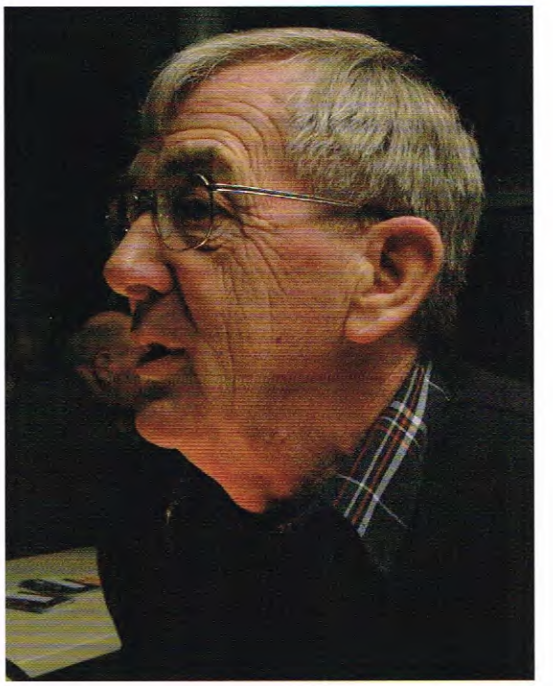

Derk Jan ten Hoopen.

gedichten over Vader. Veural van *Zö'w aeven stille waenn,* ien van mien eerste gedichten, wodde ze muuilik. En dan te bedaenken dat ze nooit stille was. In die tied wodde ik me d'r van bewust dat ik mien gevulens niet goed in et Nederlaans uutdrokken kon. In 1997 was d'r een schriefwedstried van de Dialektkring Achterhook en Liemers. Ik heb een lang riem en een gedicht instuurd en die bin allebei plaetst. De verhaelen en gedichten bin bundeld en ik kreeg een uutneudiging veur de prissentaosie in Erve Kots in Lievelde. Omdat we toch elke weke twie keer naor oonze schoonzuster in Ruurlo gongen konnen we dat mooi kombineren.

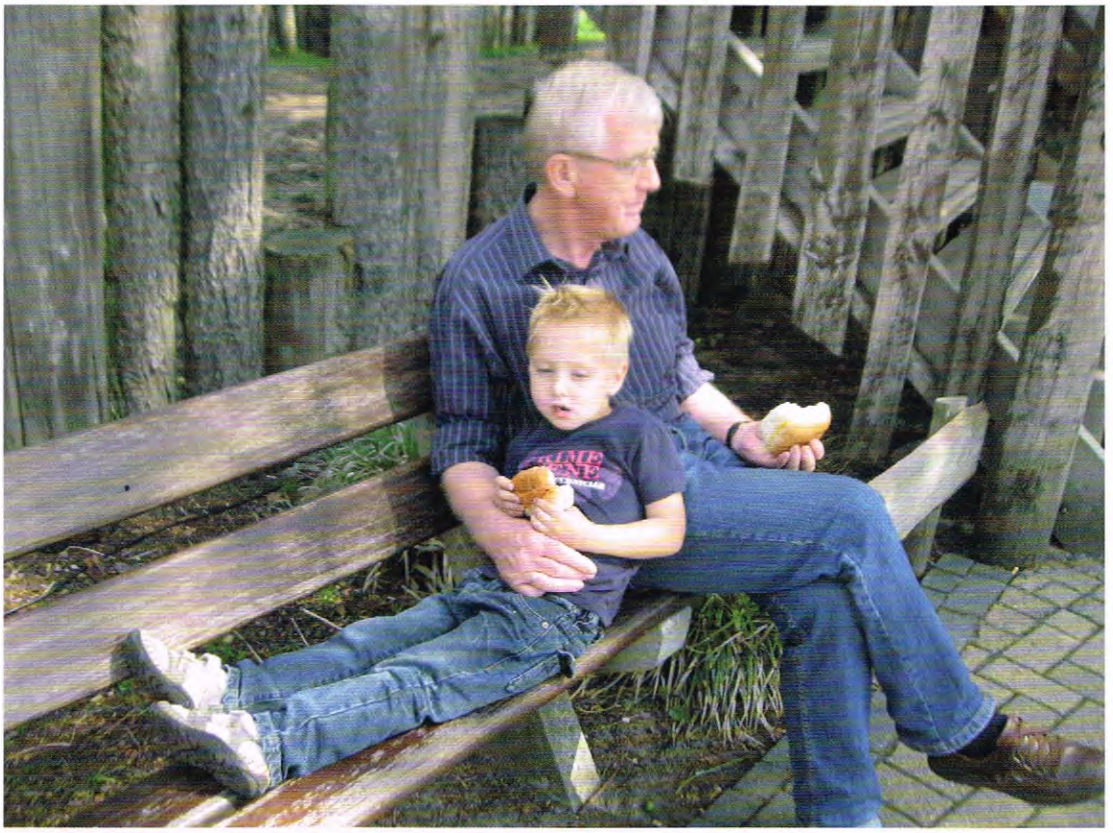

Derk Jan ten Hoopen mit zien kleinzeune en naemgenoot.

Et eerste exemplaor zol uutrikt wodden an de wedevrouw van Herman van Velzen, een bekende schriever in de Aachterhoek. De oolde vrouw zakte liekewel in mekeer. Ik was d'r drekt bi'j en konstateerde dat ze naor et ziekenhuus moest. Et is laeter goed oflopen mit de wedevrouw en ik was mitien een bekend persoon bi'j de Dialektkring. Zo is mien 'karrière' as schriever in de streektael begonnen.'

'Mien riem en gedicht stonnen dan wel in een boek, mar wat was d'r now goed of niet zo goed. Ik miste een weerwoord. Bi'j Erve Kots weren schrieversaovens waor as zoe'n zes of zeuven schrievers mekeers wark lazzen en d'r kritiek op gavven. Zo mark ie wat aanderen van jow wark vienen. Ik had een veurkeur veur klassieke vormen, zoas rondeel en sonnet. Die technieken leerde ie dan ok. Ik heb doe Henk Krosenbrink, schriever en oold-direkteur van et Staring Instituut vraogd as hi'j eerlik zeggen wol wat hi'j d'r van vun. Hi'j het doe wat meer van mien gedichten bekeken en d'r kommetaor op geven. An zien reaksie he'k vule had en zo kon ik an de gang gaon. Over et eerste boek *Soms zit ik zomaor onder 'n boom* he'k lange twiefeld, mar aenliks vun ik et ok wel mooi een boek van mezels. Een soort iedelhied, of zoas we in et Achterhooks zeggen: eerdäönegheid. Op een gegeven mement besleut ik et te perberen. In die tied he'k alle gedichten print en bin doe an et schrappen gaon. Dat gong me an et hatte. Et dee blieken dat ik niet genoeg had en doe he'k d'r toch weer goenend bi'j daon.

Daornao bekeken wat d'r bi'j mekeer paste. Et uutzuken was de allermooiste tied. Doe et klaor was, was ik d'r heilig van overtuugd dat ik ien keer in mien leven een boek maeken zol. Zoveer was et liekewel nog niet, want de uutgever vun et risiko te groot. Daor hebben we een oplossing veur vunnen en in 1999 bin d'r 450 exemplaoren drokt. Ik bin naost de studie ok acht jaor melkboer west in Neede en kende iederiene en iederiene kende mi'j. Deur al die kunde kwam ik bi'j alderhaande verienings verhaelen vertellen en gedichten lezen uut mien bundel. Binnen drie maonden weren de boeken verkocht. Nao een stok in de Gelderlaander kwammen d'r nog twie herdrokken en binnen een jaor weren ok die 600 verkocht. In juli 2000 ston d'r in et tiedschrift Den Schaorpaol een boekbespreking van Ton Thissen, die gruwelik lovend was en d'r tien keer zovule uuthaelde as ik docht dat d'r in zat. Dat alles geft je vertrouwen en mit daordeur durfde ik et an om in 2001 mit een twiede bundel, *Gedachtenzaod*, te kommen.'

In 2002 kreeg Derk Jan ten Hoopen veur de beide bundels de Keunst- en Kultuurpries Oost-Gelderlaand Jaromir. Elk jaor wodt de pries veur een aander soort keunst uutgeven en dat jaor veur literetuur. 'Ik wus niet dat d'r naost et Jaromir-beeld ok nog een geldpries was. Ik heb et kevot an mien vrouw geven en heur vraogd es te kieken wat d'r in zat. Dat bleek 1800 euro te wezen, een reer bedrag vunnen we. Laeter wodde oons dudelik dat de pries oorspronkelik 4000 gulden was. Aj' al die wardering kriegen is dat toch wel mooi, mar zels woj' almar kritischer. Ik heb now wel materiaol veur twie boeken vol, mar mit de zeve d'r bi'j blift d'r gieniene over. Mit sommige gedichten bin ik zo gek dat ik die niet publiceren wil, daor bin ik zunig op. En dan he'k nog van die ienlingen die nargens bi'j passen, die kommen ok niet in een boek. Et gevolg is wel da'k nao roem tien jaor nog gien ni'j boek heb.

Op mien schrieven bin een peer dingen van invloed west. Vader is slim belangriek veur me west, hi'j vertelde vule over wat hi'j mitmaekte en zag, en veural ok over zien gevulens. Generaosies lange was de familie boer in Neede, mar hi'j was een tenger mannegien en mos dus mar op kantoor. Hi'j warkte op een boekhooldburo. Mien breur was zes jaor jonger en ik gong as jonge vaeke alliend mit Vader op pad. Hi'j vun van alles mooi. As we bi'jglieks in de buurt van een boerderi'je kwammen wus ik van teveuren dat hi'j zeggen zol: wat mooi.
Veerder vien ie in mien schrieven vule weeromme van de kontakten mit de pesjenten. Niet over de medische kaanten, mar over heur leven. Ik heb de meensken van dichtebi'j kennen leren in heur mooie en aekelige tieden. Ik dee mit in de gemienschop en voetbalde gewoon bi'j de klub in et dörp. A'k een blunder maekte wodde mi'j dat echt wel dudelik maekt. Ik kwam vule in en rond de dörpen Alteveer en Karkenveld, de veenstreek. Vule 'ongeschoolde' meensken, zoas ze tegenwoordig zeggen, die naost heur wark een peer koenen d'r bi'j hadden. In de Aachterhoek wodde alles bedekt zegd, mar hier durfden ze et wel te zeggen aj' wat verkeerd deden. Mar ik kon zels ok de dingen rechtstreeks zeggen en dan gavven ze me zomar geliek. Et vrat niet in. Et bin mien liefste pesjenten wodden en ik kreeg almar meer respekt veur ze. Zoas ze ommegongen mit aekelige dingen, de dood bi'jglieks. Zoe'n 250 keer is ien van de pesjenten thuus wegraekt. Ienvooldige meensken, mar zokke wieze meensken. Dat koj' van vule gestudeerde meensken niet zeggen. Ik bin an de meensken hier verknocht raekt en as ze me vraogen waoromme ik niet weer in de Aachterhoek wonen gao zeg ik altied dat ik dat wel wil, mar dat zi'j dan allemaole mitgaon moeten.'

Al zoe'n veertien jaor is Derk Jan bestuurslid van de Dialektkring Achterhook en Liemers

en twaelf jaor veurzitter van et Verbond Nedersaksische Dialectkringen. 'Behalve oonze kring bin bi'j et verbond ansleuten de Dialektkringe Salland en Oostveluwe en de verieninge Vrienden van de Streektaal Lochem en umgeving. Et verbond geft vier keer in et jaor et tiedschrift De Moespot uut. De leden kun daor heur proza of poëzie in publiceren en veerder staon d'r et verieningsni'js en redaktionele artikelen over streektael in en d'r wodt over ni'je boeken schreven.'

Sund 2002 is Derk Jan veurzitter van de raod van toezicht van SONT, de Stichting Streektaal-organisatie in het Nedersaksisch Taalgebied. In die funktie komt hi'j ok nog wel es in Berkoop. 'Ik bin een drokke praoter', zegt hi'j zels, mar hi'j is ok een drok bezet man. Besturen, optredens veur verienings en instellings, femilebezuuk, et bi'jholen van oolde kunde en zok-zo-wat hoolt him wel van et schrieven of. En dat is hiel jammer, want wat zollen we nog graeg meer zokke prachtige gedichten zien as *Aover laeven*.

Aover laeven

Wat is het toch, dat al wat laeft, bewög
te laeven en daor tot 't leste too veur vöch.
Daor is bie mens en dier gin onderscheid,
elk laevend ding hef drang naor eeuwegheid.
Ne boom, dén met de wortels 't water zöch,
ne vogel, dén in 't naojaor naor 't zuden vlög,
een mense dén, in ziene eenzaamheid
op zeuke geet naor warmte en genaegenheid.
Een schaop, dat raodeloos de kudde zöch,
een kind, dat hulend um zien moder vrög
en al van jongs of an, in zien onneuzelheid,
de hande zöch, dee 'm deur 't laeven leidt.
Wat is het toch, dat al wat laeft, bewög
te laeven en daor zien laeven lang veur vöch.

Pieter Jonker

Aizo Betten: 'Schilderen is et alderzwaorste wark wat d'r is!'

Een mooie zommerdag in juli uut gaasten op et Hogelaand in Warffum, waor ze krek weer de drokte aachter de rogge hebben van et internationaole folkloristisch daansfeest 'Op Roakeldais'. Mit et rooie autogien toer ik van Oosterwoolde binnendeur naor De Lieke en langs alderhaande smalle kringelweggies en deur wat kleinere en wat grotere dörpen naor Warffum toe. Wat een prachtig laand in de zunne. In Warffum slao ik of naor de buurtschop Helpman. Te vroeg, dus mar even een kuier langs et Witrokkenpad*. An de aandere kaante leit een woonboerderi'je verburgen in et opgruuiende gruun van een allemachtig groot hiem en een prachtige tuun. Wat een lustoord, wat veur riek volk zol daor wel niet wonen, daenk ik bi'j mezels. Tegen tienen rie ik Helpman veerder deur op zuuk naor nommer 24. Mar bi'j een driehoek dot blieken dat ik te veer bin, ik moete weeromme. Et lopt wat vremd wat de huusnommers anbelangt. Even veurbi'j et Witrokkenpad stap ik uut de auto en kiek es bi'j de oprielaene van dat dure laandgoed en op de brievebusse staot 24!

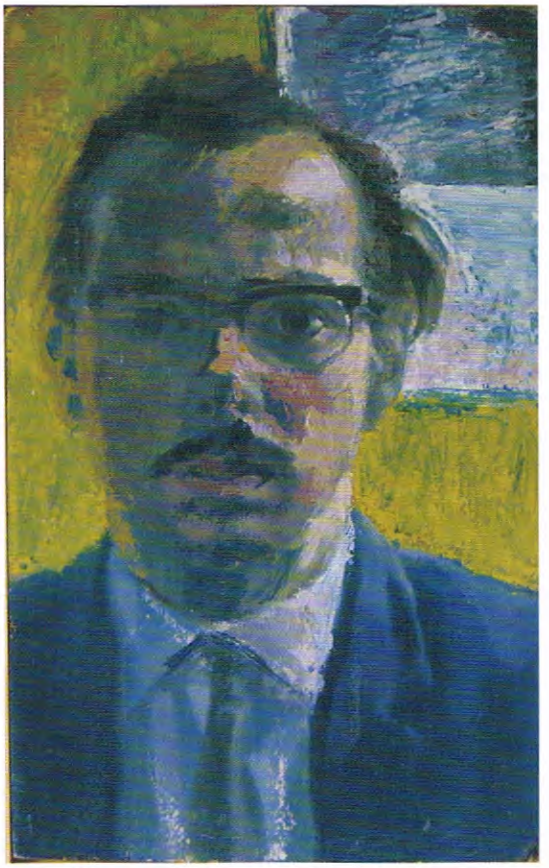

Zelspetret Aizo Betten uut 1962.

Op 9 meert praotte ik even mit de keunstener bi'j de eupening van zien tentoonstelling in 'De Spil' (een kleine ruumte van et museum Oold Ark) in Makkinge en we maekten een ofspraoke dat ik him opzuken zal op et Hogelaand. Bi'j die eupening hul hi'j een prachtig verhael in et Stellingwarfs, hi'j was weer even thuus: Aizo Betten, geboren op 11 december 1938 en tot 1956 woonachtig in Makkinge. Et was daor trouwens een slim gaastvri'j en gezellig onthael op die zaoterdagmorgen in Makkinge. De tentoonstelling is nog te zien tot en mit 30 september 2013. Die morgen in meert ontdekte ik dat Aizo Betten ok een hiele goeie verteller was en dat hi'j een bescheiden en hiel aorig meenske is. En die aorige Aizo mit zien al lieke aorige Wytske wonen dus in een lustoord van een bunder groot! Ik keek mi'j de ogen uut, en now weren we iens nog niet toe an al dat wark dat Aizo Betten zels maekt het.

Blauwe stad.

De koffie staot klaor, die ik netuurlik weer koold wodden laot, en ik vule me drekt op mien gemak. Aizo Betten kwam in 1962 naor Warffum om lerer tekenen en schilderen te wodden an de HBS daore. 'Stellingwarvers en Friezen vuul ik wel an, mar ik wor nooit een Grunneger,' vertelt Aizo Betten, 'al heb ik et hier altied naor de zin had en heb ik buten et lesgeven omme hier ok hiel vule daon. Wytske het een aktievere rolle hier in et verieningsleven. Zi'j wil hier beslist niet weg al komt ze van Oostermeer. Ik zol ok wel argens aanders wonen kunnen.'

An zien Stellingwarver jeugd in Makkinge, waor as zien heit een schildersbedrief hadde, het Aizo Betten goeie herinnerings, al vint hi'j wel dat et wat aarmoedig was in de Stellingwarven en dat dat zien uutwarking ok hadde. Op et Hogelaand was meer riekdom en daordeur kon d'r ok meer. Dat paste Aizo wel, al hadde hi'j muuite mit et staandsverschil. 'Ik heb meer mit gewone meensken. Op schoele vun ik, naodat de HBS een Rieksschoelegemienschop wodde veur atheneum en havo et noffeliker mit et lesgeven bi'j de havo-leerlingen. Et was krek as weren die sociaoler in de omgang naor mekeer toe. Daor was een aandere sfeer.'

Thuus was zien heit een meer liberaole man ok al was hi'j vri'jzinnig en zien mem kwam meer uut een rood nust. Van beide kreeg Aizo genoeg mit. Nao de legere schoele gong Aizo naor de technische schoele in Jubbege. Van zien heit moch hi'j ok wel naor de HBS as hi'j temeensen domenee wodden wol. Heit docht misschien stiekum ok wel an een opvolger in zien schildersbedrief, want Aizo hadde mar ien zussien. Iene zommer het Aizo bi'j zien heit warkt, die ok altied wel knechten had het. Doe hi'j een keer mit zien heit weeromme fietste doe et schilderwark an een boerderi'je klaor was, zee zien heit: 'Over vier jaor bin we hier weer!' Aizo dochte bi'j himzels: 'Ikke niet!' Zien astma was trouwens ok een bezwaor om zien heit op te volgen. As kiend moch hi'j al hiel graeg tekenen en hi'j wus al hiel jong dat daor zien toekomst liggen zol. Zien heit gaf an dat as hi'j him bekwaomen wol in tekenen dat de technische schoele dan misschien beter was. In de aovenduren kreeg hi'j les van zien tekenlerer Cor van der Zee, mar die vertrok gauwachtig om direkteur te wodden van de Nationale Schildersschool te Utrecht. Aizo Betten gong doe as 17-jaorige op woensdag- en zaoterdagmiddag naor de Academie Minerva in Grunningen en kreeg les van Arnolli en Nico Bulder. In 1956 dee hi'j een weke lang examen in Den Haag en haelde daor de akte

L.O. tekenen. Aizo Betten wol stommegraeg naor de dagopleiding van de Academie Minerva, mar hi'j had een LTS-diploma. Nao een gesprek van zien heit mit Nico Bulder was Aizo welkom op de dagopleiding. Sjoerd Betten en de vrouw weren ondertussen verhuusd van Makkinge naor Oostermeer en nammen daor een drogisteri'je over. Zien heit was een liefhebber van fijn schilderen en hi'j vieterde Aizo flink an en vun alles wat Aizo maekte en dee prachtig. 'Ja, aachterof is dat toch niet zo goed. Ik wodde daor ok wel een betien eigenwies deur. Dus ik heb daor laeter wel lesgeld veur geven moeten om me bescheidener op te stellen,' zo zegt Aizo Betten.

'Van Bulder heb ik tekenen leerd en van Arnolli aquarel doe ik as zeuventienjaorige veur et eerst naor Minerva gong. En laeter in de dagopleiding kregen we grafische technieken van Bulder, die we as leerlingen op hanen dreugen. Hi'j was wel een wat beholende man. Een viel was rond, dus mos dat viel op een tekening ok echt rond wezen. Bulder zee bi'jglieks over Matisse: 'Hi'j hadde een goeie keunstener wodden kund, as hi'j mar niet zo lui west hadde.' Jaap Kuiper was ok een goeie lerer, mar een wat cynische man. Letters tekenen en fantasie-schilderen kregen we van him. Van Evert Musch kregen we les in eulievarve en van Willem Valk beeldhouwen.

In Oostermeer kwam Aizo Betten in de kunde mit Dam Jaarsma (ankem jaor wodt uutgebreid ommedaenken geven an et honderdste geboortejaor van Jaarsma, die ok laandelik bekendhied kreeg mit zien verzaemeling volksverhaelen). Dam Jaarsma schreef ok kienderboeken, die in de zestiger jaoren deur Aizo Betten illestreerd wodden (*Meiinoar nei Mearkelân, De reis yn 't pompieren weintsje, In boek fol bisten*). Dam Jaarsma was vri'jzinnig en preekte ok. Jaarsma las *De Waarheid* en zo kreeg Aizo Betten die kraante netuurlik ok onder ogen. 'Doe ik ok tenieldekors maekte veur schoele en veurstellings regiseren gong en alderhaande soorten wark anpakte, dat vun Jaarsma aenlik niet goed en doe gruuiden we wat uutmekeer. D'r kwammen aandere opdrachten veur aandere boeken. Hiel bekend in Frieslaand bin de boeken van Hendrik van der Meer mit kienderlieties (in 1976 *Kwek kwek minemyn* en in 1978 *Hup sûpengrottenbrij*). Aizo Betten maekte niet alliend prachtige illestraosies, hi'j kalligrafeerde ok de teksten en tekende de noten en notebalken. De illestraosies maekte hi'j mit sjablonentechniek. De boeken wo'n nog de hieltied in et Friese onderwies bruukt. Aizo Betten warkte ok veur Lykele Jansma, tot die zien dood toe.

Kiepe.

Veur munten, penningen, de Friese postzegels, et Fries paspoort maekte Aizo Betten de ontwarpen. Veural die herdaenkingsmunten en -pennings weren een goeie haandel veur Jansma, die ok de Stellingwarver Daelder uutgaf. Ok boekomslaegen en zo maekte Aizo Betten veur Jansma. Hi'j herinnert him ok dat hi'j bi'j een bezuuk an Lykele Jansma in Butenpost, dat die tegen him zee: 'Kuj' vanaovend ok mit om een schilderi'je te maeken veur een hoesontwarp veur een elpee van de groep De Parrebeam, die treden t' aovend op veur de Rotary.' Onderwegens kochten ze eulievarve, doek en kwasten en d'r op of!

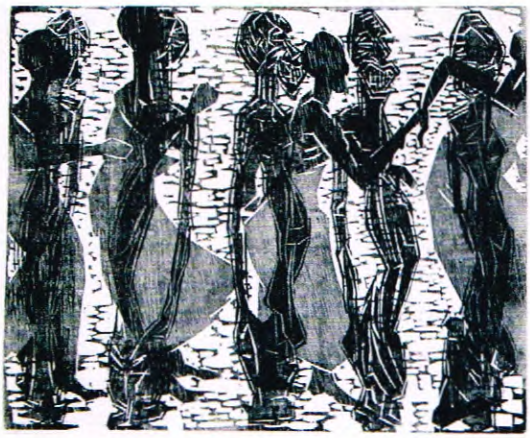

Afrike.

Aizo Betten is een all-round keunstener. Hi'j maekt prenten: hoolt- en linosneden, warkt mit sjablonen en scraperboard. Hi'j tekent graeg, schildert mit eulievarve en eitempera, maekt prachtige dekors veur schoeleveurstellings, ontwarpt logo's, huusstielen, munten en pennings, illestreert boeken, mar dot somstieden ok de hiele vormgeving en opmaek van een boek, en maekt daornaost ok beelden veur de eupenbaore ruumte. Hi'j helpt bi'j et inrichten van tentoonstellings en verzorgt tentoonstellingskatalegussen. Hi'j maekt stommegraeg petretten, al dan niet in opdracht. Laandschoppen bin veur him ok belangriek. Hi'j wisselt vaeke van stiel en perbeert van alles uut. Et liekt wel as is hi'j ni'jsgierig naor elke techniek en dan daenkt: 'Zol ik dat ok in de vingers kriegen kunnen?'

Hi'j het een vioele veur himzels bouwd, mar schrift ok haiku's. Van de haast komt d'r weer een boekien mit haiku's van him uut. De liefde veur literetuur begon bi'j him trouwens bi'j *Het boek voor de jeugd* (1937).

Et alderliefste schildert hi'j, mar toegeliekertied vint hi'j schilderen et zwaorste wark wat d'r is. 'Aj' an een ni'j doek beginnen, dan hej' binnen et half ure al een perbleem en al die perblemen die aj' tegenkommen moej' oplossen,' zegt hi'j. Al kan hi'j hiel goed fijn schilderen, dus hiel percies warken, hi'j mag hiel graeg suggestief en schilderachtig warken.

Veur him bin Goya, Rembrandt, Frans Hals, Schiele, Munch, Duchamp, Mondriaan en Yves Klein de schilders! Vroeger weren Eppo Doeve en Piet Worm veur him goeie illestraters. Aizo Betten is lid van de keunstenersgroep De Ploeg, dat in de tied van et expressionisme een belangrieke rolle speulde. Hi'j hoolt et meerst van et wark van Hendrik Werkman. 'Zo ienvooldig kan ik et niet en dan bedoel ik dat bewonderend in de betekenis van 'eenvoud is het kenmerk van het ware',' zegt hi'j. Ok et wark van Wobbe Alkema en Ekke Kleima vint hi'j prachtig. Johan Dijkstra gong weeromme naor et impressionisme en die mos niks hebben van de mederne, abstrakte keunst en omdat Dijkstra ok over keunst publiceerde, drokte hi'j daor een negatief stempel op.

In de loop van de middag klauteren we op de hoogste zoolder om de schilderi'jen te bekieken, naodat we et atelier van Aizo Betten even op 'e kop zet hebben. Op mien verzuuk maekt hi'j nog een foto van een mooi zelspetret uut 1962, doe hi'j krek an schoele ston in Warffum. De dag is ommevleugen, ik moete op huus an. Ik heb et gevuul dat we nog lange niet uutpraot binnen.

De locht is blauw van daegen, zeggen ze in Stellingwarf. Lao'we dat veural hopen, mar disse dag mit een goolden raantien kan gieniene mi'j meer ofpakken.

**Witrokken, stok laand nuumd naor de witte wieven, die dus ok op et Hogelaand veurkommen.*

Rienk Klooster

Oolde middelieuwse karkhoffies in Stellingwarf 2. *Peperge*

Eerder dit jaor schreef ik in *De Ovend* wat over et middelieuwse karkhoffien en over de bouwgeschiedenis van de hervormde karke van Donkerbroek. Ik maekte doe as slotopmarking dawwe hiere te maeken hebben mit een hiel interessaant geval, dat best es een medel wezen kan veur hoe et op ere plakken in Stellingwarf ok omme en toe gaon is. Ik had doe veural Peperge in gedaachten. In dat dörp is ommes ok zoe'n oold karkestee en staot ok een dörpskarke mit bakstiender uut verschillende bouwperioden[1].

Et oolde karkhof en de uutzunderlike ligging daorvan

Op de grieteni'jkaorte van Stellingwarf-Westaende in de atlas van Eekhoff[2] wodt melding maekt van een oold karkhoffien onder Peperge. Aanders as in Donkerbroek is et hiel dudelik in et laandschop weeromme te vienen. In mien veurige artikel beweerde ik dat de eerste kolonisten in Stellingwarf heur vestigd hebben moeten dichtebi'j de revierties en dat ze van daorweg heur sloden greuven om et vene te ontwaeteren en et laand an te maeken. Zodoende kwam d'r een proces van uutdreuging en erosie van de veenlaoge op gang, waordeur mittertied et mi'jveld zo lege kwam te liggen en et grondwaeter zo hoge kwam te staon, dat de bewoners de huzen naor een hoger en dreuger plak in heur kavel verplaetsen mossen. Hiele daelezettings bin van heur oorspronkelike bewoningsasse bi'j et waeter verplaetst naor een plak hoger op de zaandrogge. Overal in Stellingwarf en ok in vergeliekbere geografische situaosies daorbuten bin die verschoevings an te wiezen. Mar d'r kun bliekber ok uutzunderlike omstanigheden wezen, waordeur zoe'n proces aanders verlopt. Daor is Peperge een typisch veurbeeld van.

In Peperge kuwwe uut de ligging van et oolde karkhof opmaeken dat de bewoningsasse, die ooit ongeveer op dezelde hoogte legen hebben moet as de Overburen onder Steggerde, opscheuven (of weeromme scheuven) is naor de tegenwoordige Pepergeweg. Naodat de huzen daorhenne verplaetst weren, het de karke ok een aander plak kregen, dat veur de parochianen wel zo geschikt was.

Waoromme as Peperge krek weer naor et noorden toe opscheuven is, dat is an now toe een eupen vraoge. Vernatting of uutputting van de grond zol een hiele goeie praktische reden west hebben kund, mar d'r kan ook wat aanders mitspeuld hebben, dawwe niet weten.

---

1 R. Klooster, 'Oolde middelieuwse karkhoffies in Stellingwarf 1. Donkerbroek', De Ovend, 41 jrg. nr. 2 (april 2013), 6-10.

2 W. Eekhof, *Nieuwe atlas van de provincie Friesland*, Liwwadden 1849-1859. Et is eigenaorig dat et niet angeven wodt op de grieteni'jkaorte van Stellingwerf West Einde in B. Schotanus à Sterringa, Uitbeelding der heerlijkheit Friesland, z.pl. 1718.

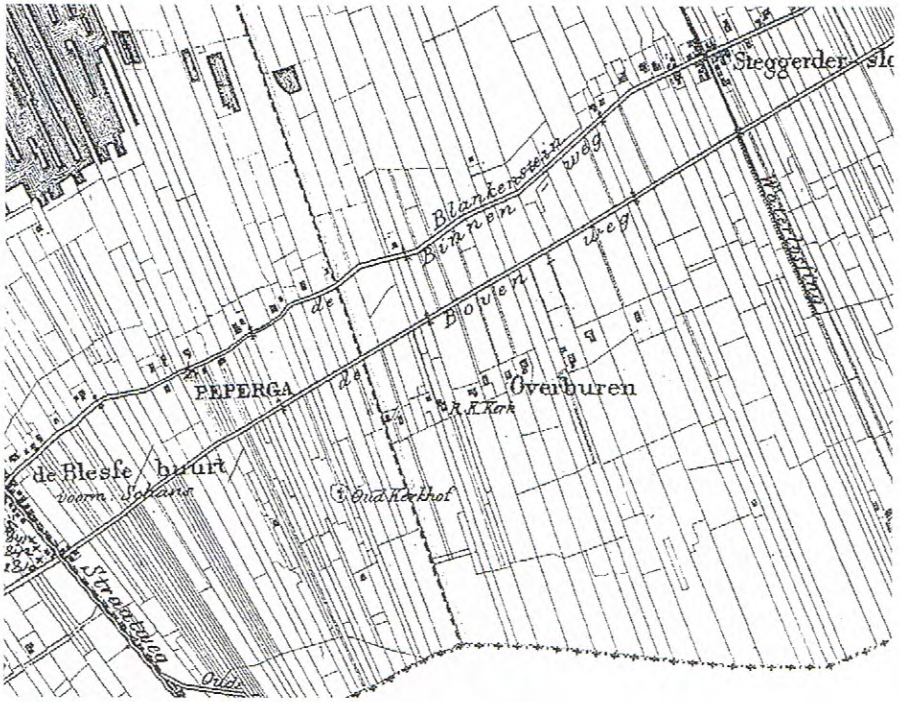

Et oolde kark-hoffien van Peperge is op disse kaorte goed weerom-me te zien.

Tekening van Jacobus Stelling-werf van de kar-ke van Peperge uut 1722.

Peperge is niet iene van de allerooldste Stellingwarver dörpen. In elk geval moet et wat jonger wezen as Blesdieke en Steggerde. Die hebben dan ok een vule groter dörpsgebied, wat in et algemien wist op een vroeger ontstaon. Zo kuwwe d'rvan uutgaon dat et vroegere reviertien De Blesse, dat uutkwam in De Lende, vanoolds de greens west het tussen de dörpsgebieden van Steggerde en Blesdieke. Peperge zol dan oorsponkelik een buurt west hebben in et westelike diel van Steggerde, mar him al gauw ontwikkeld hebben tot een zelsstanige perochie. Bouwer mient ok dat Peperge, te zien an et wat ofwiekende verkavelingspetroon, wat jonger is as de beide buurdörpen. Peperge zol neffens him ontstaon wezen op een wigvormig 'restveld' tussen Blesdieke en Steggerde. Zodoende is et wat laeter in ontginning neumen en as dörp dus wat jonger.[3]

De bakstiender an karke en toren

Peperge is vanoolds mar een klein dörpien.[4] Daoromme is et opmarkelik dat d'r bi'j et karkien zoe'n riezige toren staot. Et is een laet-gothisch bouwwark dat bestaot uut drie geledings. Neffens de rooie zaandstienen gedaenkstien in de noordgevel van de toren, is die in 1537 verhoogd mit de achtkaantige lanteern en naaldspits.[5] Waor in een protte Stellingwarfver dörpen de klokken in een ienvooldig hoolten klokhuus hongen, mocht et de luden in Peperge in de laete Middelieuwen bliekber beuren om zoe'n grote toren bouwen te laoten. De toren, die van verens al opvaalt in et laandschop, is zonder meer een sieraod veur de omgeving en naor mien smaek de mooiste karketoren van hiel Stellingwarf.

Aj' karke en toren goed bekieken, dan kuj' zien dat d'r bakstiender an zitten van roegweg drie verschillende soorten en maoten. De tegenwoordige karke mag dan bouwd wezen in 1810, mar veur een diel is daorbi'j weer gebruukt maekt van stiender die zonder twiefel ofkomstig binnen van de sloop van de veurige karke. De maoten daorvan bin: lengte 24 cm, brette 11-12 cm en dikte 5 cm. We treffen ze in de follementen en in de onderste laogen van de karkemuren, tot zoe'n aanderhalve meter boven et mi'jveld. Ze bin niet etzelde van kleur en ok niet lieke hadde bakt: de hadde stiender bin donkerbruun, de wat zaachteren bin lochtiger van kleur en oranjeachtig. Veur de laogen daorboven bin stiender bruukt van een wat kleiner slag en egaol griesbruun van kleur. De maoten bin: 21 x 10 x 4 cm. Ze bin zonder twiefel van 1810, et jaor van de ni'jbouw van de karke. An de toren bin ok stiender van verschillende fermaoten te onderscheiden. Veur et bovenaende, ok veur de lanteern, bin goenend bruukt van etzelde slag as die we antreffen in de onderste laogen van de karkemuren. Mar et onderaende van de toren, d.w.z. de laogen van onder of een aentien veurbi'j de dakgeute van de karke, is optrokken van kloostermoppen. Die stiender bin niet alliend vule groter en aanders van kleur, mar ok van een vule ooldere daotum. Ze bin meerst helder rood, 28-31 cm lang, zoe'n 15 cm bried en 6,5-8,5 cm dik. We zollen ze veurzichtigies dateren kunnen zo tussen 1200 en 1400. Ok dit verschil in bakstiender ropt vraogen op.

---

[3] K. Bouwer, *Cultuurlandschapsvormen aan de westzijde van het Drents plateau* (diss. R.U. Grunningen), Grunningen 1970; opni'j uutgeven onder de titel *Brink en streek*, Meppel 1989, 15.

[4] Om een indrok te geven dat Peperge mar klein was: et dörp telde vanoolds 20 stemdregende plaetsen, wiels Steggerde 50 had en Blesdieke 69.

[5] R. Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland. Fryslân / Friesland* (Rijksdienst voor de Monumentenzorg Zeist), Zwolle 2000, 255-256.

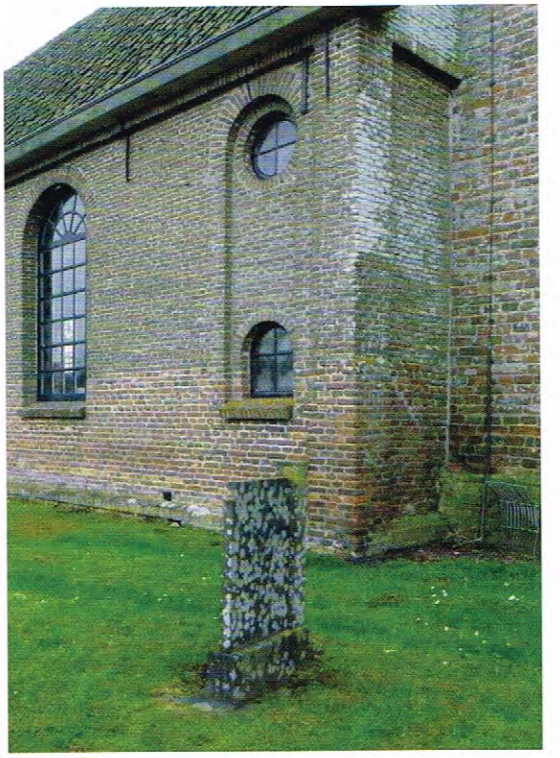

De karke van Peperge, 2013. Op de rechter foto bin de soorten stiender goed te zien.

Et oolde karkhof bi'j Peperge vandaege-de-dag.

Van Staotsbosbeheer kreeg ik toestemming om wat bescheiden archeologisch onderzuuk te doen op et oolde karkhof. Et is een karkeheuvel mit een dreuge grachte d'r omhenne en zoe'n roege vuuftig meter in deursnee. Waor ik al zoe'n vermoeden van had, bleek ok zo te wezen. Onder et mi'jveld zit et daor vol mit stiender. Mit mien prikiezer en mien scheppien haelde ik daor al gauw wat van naor boven: een peer brokstokken van oolde bakstiender en tot mien verbaozing ok een stok van een oolde halfronde dakpanne.[6] De stiender weren dan wel niet kompleet, mar et weren dudelik kloostermoppen en wel van dezelde kleur en van etzelde fermaot as die an de Pepergester karketoren.
Awwe de kloostermoppen en de oolde dakpanne dateren meugen in de dattiende ieuw, zol dat betekenen dat d'r om 1200 henne al een bakstienen karkien staon het op et oolde karkestee. Zoe'n twiehonderd jaor of langer moet dat de perochiekarke west hebben van Peperge. Daornao is tussen 1400 en 1500 an de tegenwoordige Pepergesterweg op een ni'j karkhof een ni'je karke bouwd mit een klokketoren d'r veur. Om bi'j dit projekt de kosten wat te drokken bin de zwaore moppen van de oolde karke zovule meugelik bruukt bi'j de bouw van de toren. Omdat de meerste drok op et onderaende van de muren staot, kwammen ze daore krek goed van pas. Veur de rest van de toren en ok veur de karke bin ni'je stiender anschaft, naor de mode van die tied van een kleiner fermaot. Of de toren doe een spitse kregen het of een zaedeldak, is niet bekend.
Mar de gedaenkstien in de noordgevel vertelt dat de achtkaantige lanteern d'r in 1537 bovenop zet is. Dat dat niet et jaortal van de ni'jbouw is, weten we, omdat in de karke een priesterzark ligt uut 1510.

De bekende tekener Jacobus Stellingwerf het in 1722 een tekening maekt van de karke en toren van Peperge. D'r is daornao in 1732 ok nog iene maekt deur Cornelis Pronk. De tekenings laoten een karke en een toren zien, beide in laet-gothische stiel. Et is een gebouw mit spitsboograemen en mit steunberen. Oorspronkelik zullen d'r, zoas dat in die tied gebrukelik was, twie ingangen west hebben: iene in de noord- en iene in de zuudgevel. Disse karke was an et begin van de 19e ieuw bliekber zo bouwvallig wodden, dat d'r een ni'jen iene kommen mos. Bi'j de ni'jbouw in 1810 wodde et bouwmateriaol van de oolde karke ok weer zovule meugelik bruukt.
Zo kuwwe ok in Peperge an de bakstiender et ien en aander oflezen over de oolderdom en over de bouwgeschiedenis van karke en toren. Et interessaante daorbi'j is dat daormit ok weer belangrieke infermaosie beuden wodt veur dargelik onderzuuk op aandere plakken in Stellingwarf.

---

[6] Zokke holle en bolle dakpannen, ok wel 'monniken' en 'nonnen' nuumd, moe'n in et noorden en oosten van Nederlaand in de Middelieuwen vri'j algemien west hebben. Hier en daor wo'n nog wel es fragmenten weerommevunnen. In Frieslaand is zokke middelieuwse dakbedekking beweerd bleven op de karkies in Bornwerd en Oostrum. Niet op alle karkedakken laggen vanoolds pannen. Tekenings uut de 18e ieuw laoten soms nog dörpskarken zien mit reitdakken. Veur wat Stellingwarf angaot is et misschien wel biezunder dat op et oolde karkien van Peperge al pannen laggen. Hollestelle, *Steenbakkerij*, 63.

Uutzicht op et dörp Haulerwiek.

Jan Aalders uut Haulerwiek is vaeke mit alderhaande dingen toegelieke doende. Hi'j komt bi'jglieks an de deure bi'j meensken as postbode, om een boek te verkopen of om te perberen iene lid te maeken van de Historische Verieninge. Soms verget hi'j de post in de busse te doen deurdat hi'j op dat adres misschien een boek verkopen kan. Of een verhael vertellen kan, 'want,' zegt Jan, 'ik bin een verhaeleverteller, mar dan wel van waor gebeurde verhaelen.' Hi'j is zo drok mit van alles en nog wat doende dat hi'j d'r somstieden zels slecht van slaopen kan. Dan is et tied veur et plak dat him wat dot en waor as hi'j gewoon wat veur him uut miemeren kan. Dat plak is de baank an et fietspad bi'j et zwembad in de Blauwe Bos. Daor kan hi'j tieden rustig zitten en dan kommen d'r alderhaande miemeraosies bi'j him op.

Van de baank of hej' een mooi uutzicht over de lanen op de Oosterwooldseweg. Jan wist op een huus in de bosraand. 'Et liekt misschien wat vremd, mar deur dat huus kommen mien gedaachten op een voetbalwedstried tussen Bakkevene en Haulerwiek in april 1964. In et huus woonde vroeger boswaachter Van der Velde, tegenwoordig wodt et as zoemerhusien verhuurd deur Staosbosbeheer. Allert, mien zeune, warkt bi'j Staotsbosbeheer en konterleert o.e. as alles goed gaot mit de verhuur. Allert is op donderdag in et ziekenhuus in Drachten geboren en zundags voetbalde ik hier in et eerste van Bakkevene tegen mien oolde klub Haulerwiek en d'r wodde me verschillende keren vraogd hoe et gong en as ik wel tied had om te voetballen. Zo kommen d'r hier alderhaande gedaachten uut et verleden bi'j mi'j naor boven. Herinnerings an de vroege jeugd in Zeuvenhuzen, laeter in Haulerwiek, an zoe'n dattig jaor in Bakkevene en now al weer vuventwintig jaor in Haulerwiek.

Jan Aalders:

Dit plak dot me wat

(deur Jannes Westerhof)

Vuult Jan Aalders him een Stellingwarver? 'Ik bin een greensgeval,' zegt Jan. 'Ik heb altied woond in et greensgebied van Grunningen, Drente en Frieslaand. In 1943 bin ik an de Norgerweg in Haulerwiek geboren, mar mien oolden verhuusden al gauw naor Zeuvenhuzen, waor as mien vader vot kwam. Hi'j was winkelman, krek as Grootva die in De Haspel mit een winkel begonnen is. Et Zeuvenhuusters was heur en mien tael. Laeter in Haulerwiek bin ik Fries praoten gaon. In et gebied in en om Zeuvenhuzen henne mit de 'streken' Het Blauw, Oostindie en De Haspel, he'k de legere schoeletied deurbrocht. Ik zat altied op 'e schoele die et dichtste bi'j oons huus was en zo he'k op drie schoelen zeten. Eerst aanderhalf jaor op 'e kristelike schoele in De Haspel, doe dezelde tied op 'e schoele mit de Biebel in Oostindie. Daornao nog drie jaor op 'e eupenbaore Meester Reyntjesschoele an de Kromme Kolk in de buurtschop Diepswal bi'j Zeuvenhuzen, we woonden doe an de Carolieweg. Doe naor de U.L.O in Leek, mar dat was mar kot, want mien heit en mem kwammen in de krudenierszaeke an de Norgerweg in Haulerwiek. Deur de verhuzing gong ik doe in Waskemeer op 'e U.L.O. Dat het ok niet lange duurd, mien repot was hopeloos en direkteur Wirdeman konstateerde dat et mit et geleer niks wodde.

Zo kwam ik op mien veertiende in de winkel van Vader. Woensdag was de 'sloppe dag' en ik docht dat ik dan wel een vri'je dag had, mar Vader zee dat ik 'pionieren' mos. Ik kreeg twaelf flessen ranje van et mark Valencia mit om die te verkopen veur een gulden en dattig cent staosiegeld en mos de meensken vertellen dawwe goeie produkten hadden. De vaaste klaanten mos ik overslaon. Et weren allemaol nieten, mar op een gegeven mement he'k d'r drieje verkocht. Ik kreeg een kompelment van Vader. Langzem gong et beter en kwam ok de vraoge as ik nog wat aanders mitnemen wol. Van doe of an he'k hiel wat 'pionierd' in mien leven. Ik was zestien doe Vader een krudenierszaeke in Bakkevene begon. Ik

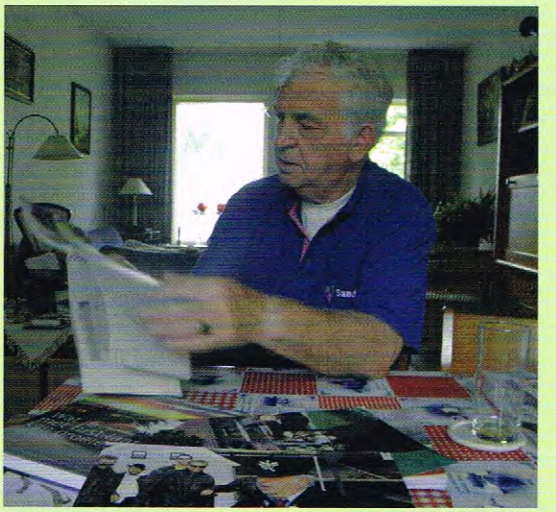

Jan Aalders.

kwam votdaolik in et eerste elftal van de voetbalverieninge. In Haulerwiek wol Vader niet da'k op zundag voetbalde vanwegens de klaanten. Doe blieken dee dat de domenee d'r gien perblemen mit had moch ik eindelik voetballen bi'j de klub. Doe ik in 1986 weer in Haulerwiek kwam he'k nog bi'j de veteranen voetbald.'

'In 1964 kreeg Vader een hatanval en he'k de zaeke overneumen. Nao 25 jaor he'k de winkel verhuurd en biwwe verhuusd naor Haulerwiek. Ik was nog maar 45 jaor en aachterof vien ik dat ik te vroeg stopt bin. Daornao had ik nog vief jaor een textielwinkel mit wark- en bedriefskleren. Ik gong bi'j de klaanten in de omgeving langes, mar de haandel verleup in die tied. Ok in de haandel bin ik Vader volgd, want die zocht nao de hatanval oolde klaanten om mit textiel. Hi'j was niet alliend mien vader, mar veural een geweldige kammeraod. Op zien 51^{e} raekte hi'j al uut de tied en daor he'k jaoren last van had,' vertelt Jan op 'e baank bi'j de Blauwe Bos.

Thuus lat hi'j een peer boeken zien die hi'j verkocht veur de schrievers. 'Et is begonnen mit et boek *Jan de Roos*. In 2006 wodde bi'j et 250-jaorig bestaon van Haulerwiek een revue

speuld. Deurdat de excentrieke straotzanger Jan de Roos vaeke in Haulerwiek en omkrieten kwam, heurde hi'j bi'j de geschiedenis van et dörp en zo wodde hi'j in de revue opneumen. Ik bin een echte 'straotman' en wodde vraogd om de rolle te speulen. As jonge he'k Jan de Roos wel zien, we weren nogal bange veur him. Om de rolle goed speulen te kunnen he'k overal infermaosie vraogd. Die kwam d'r boven verwaachting, deuzen vol materiaol kreeg ik. Et optreden was een groot sukses, ik wodde vaeke mit Jan de Roos anspreuken. Ik zat mit al et materiaol en vun et zunde dat d'r niks mit gebeurde. Now had ik et boek *De kapper van Een* lezen van Evelyn Dam uut Een. Dat boek gaot over de excentrieke Martinus Johannes van Rooyen, een Hagenaar, die nao 1947 een bluuiend bedrief had mit et behaandelen van meensken mit een kael heufd in een vroegere kapselon in Een. In 1951 was hi'j inienen spoorloos verdwenen. Ik heb Evelyn vraogd as zi'j een boek maeken kon van et materiaol. Et boek is in 2009 uutkommen, dattig jaor nao et wegraeken van Jan de Roos. Ik heb doe anbeuden et boek te verkopen en zo is et begonnen. Et is hobby en ie kommen onder de meensken. Ik bin gien echte lezer, de kraanten en dan hoolt et zoe'n betien op. Mar ik lees wel alle boeken over de regio en as ze me vraogen verkoop ik die wel. Soms ruil ik ok wel as meensken ze uutlezen hebben of d'r niet vule an vienen. Oold-buurman Willem Dolstra schreef et boek *Jarig van der Wielen, grondlegger Nederlandse Volkshogescholen* en gaf et zels uut. Haost iederiene in de omkrieten het wel van de Volkshogeschoele Allardsoog heurd en ik heb dan ok hiel wat boeken verkocht. Albert Oost komt van De Haule en schreef et boek *Stampende laarzen en klepperende klompen* mit verhaelen over de oorlog. In oonze krudenierszaeke an de Norgerweg zat veur oons de Vivo-winkel van Koenen. Zeune Geert Koenen is in 1957 naor Rotterdam vertrokken en schrift gedichten. Veurig jaor kwam *Landschap van toevalligheid* uut mit as eerste een gedicht over zien geboorteplak Haulerwiek in et Fries. Een posien leden was ik bi'j de prissentaosie van *Bij de bek af* van Karst Berkenbosch en dat boek verkoop ik now dus ok.'

Jan het twaelf-en-een-half jaor vri'jwilliger west bi'j et Gevangenismuseum in Veenhuzen, waor hi'j manusje van alles was in de koffiekaemer en laeter in et resteraant. Hi'j gaf d'r ok wel rondleidings, mar raekte d'r op uutkeken. 'Et vri'jwilligerswark moet wel aorig blieven.' Zo was hi'j ok jaoren 'ledewarver' veur de Historische Verieninge. 'Bi'j de oprichtingsvergeerdering weren d'r zoe'n twintig man en de vraoge was: hoe kommen we an leden? Ik zee daj' dan de buurman of buurvrouw vertellen moesten dat d'r een ni'je verieninge was en dat die een blad uutgeven zol veur mar tien euro in et jaor. Twie daegen in de weke bin ik postbode veur Sandd en de volgende dag was ik mit post op pad, dee et verhael en had acht ni'je leden. Uutaendelik he'k zoe'n 450 van de 540 leden 'wunnen'.

A'k vot zal vertelt Jan nog et verhael over zien ABCklub, de Aalders Brieven Club. In 2006 reageerde Jan op de rebriek 'Ik zoek:' in et Dagblad van het Noorden. 'Ik heb niks mit komputers en ik schreef dat ik haandschreven brieven zocht. Dat was zo biezunder dat d'r een journalist en een fotograaf op bezuuk kwammen en zorgden veur een stok in de kraante. Meer as vuufhonderd brieven kreeg ik. En daor moej' dan wat op weerommeschrieven. Ik had me wat anhaeld. Doe kwam de Liwwadder kraante as ze et overnemen mochten. As echte krudenier he'k doe vraogd wat dat opbrengen zol. Iewige roem, was et antwoord. Now ja, dan doej' vanzels mit. Doe kwam de ANBO d'r ok nog bi'j en kreeg ik soms zeuventien brieven op een dag uut hiel Nederlaand. De meensken die de kotste, mooiste en dudelikste brieven schreven he'k bi'j mekeer brocht, want ik kon dat allemaol niet bi'jbienen.' Jan kan zodoende nog jaoren brieven lezen op de baank bi'j de Blauwe Bos.

Henk Bloemhoff

Westfaalse peren in oons westen…

Et zal niet iederiene votinienend gauw opvalen, want d'r bin now ienkeer in streektaelen altied en overal wel taelverschillen, mar mit de uutspraoke van *pere* 'peer' in oons Stellingwarfs is wel wat biezunders. Hoezo dat? Now, in et westelike pat van oons woongebied wodt in een stok of wat dörpen *paeren* zegd, dus mit de klaank die ok in *militair* te heuren is, wiels in datzelde gebied en al hielemaole in et oosten deurgaons *peren* zegd wodt, dus mit de *ee*-klaank die ok in *beer*, *meer*, *keren*, *leren* en zo te heuren is. Hoe kan d'r dan in et woord *pere* inienend toch zoe'n klaank zegd wodden, mit de mond dus wat wieder eupen as gewoon?

Lao'k om te beginnen even vertellen in wat veur dörpen et woord op die meniere veurkomt. Dat bin Der Izzerd, Hooltpae, Ni'jhooltpae en Steggerde. Et kan netuurlik wezen dat de uutspraoke die ik bedoel in nog een peer dörpen in die wereld veurkomt, mar dit is wat d'r indertied nuumd is veur et *Stellingwarfs Woordeboek*. Butendat is *paere* ok ooit opgeven veur H. Heukels zien *Woordenboek der Nederlandsche Volksnamen van planten* (Amsterdam, 1907).

Mar dan, hoe zit dat now mit die biezundere uutspraoke, wiels et veerder overal *pere* is en et ok op die meniere wel veurkomt in die vier dörpen? Mi'j donkt, die biezundere uutspraoke is goed te begriepen aj' et grotere verbaand van et Nedersaksisch d'r even bi'j in ogenschouw nemen. Mit naeme deur te vergelieken mit etzelde woord in et Nedersaksisch van Overiessel en Zuudwest-Drenthe. En dan begin ik even mit de uutspraoke in et Twents van Vriezenvene. De tael van dat plak lat nogal vaeke een oolde vorm zien die bruukber is bi'j een verklaoring. En dat is ok disse keer weer zo. Et woord veur *pere* daore is *pjäär* (mit een lange, heldere *aa*-klank). Hoe kan dat daor zo kommen wezen? Et woord *pere*, ok in et Nederlaans, is een woord dat ooit uut et Latien overneumen is deur Germanen. Dat was dan in de vorm **pira*, temeensen, zo daenken specialisten. Uut et 'Frankische' Ooldnederlaans is et lienwoord al bekend uut de dattiende ieuw.

In et Saksisch / Nederduuts is in zok soorte woorden op een gegeven mement een lange klinker ontstaon, in de zonuumde eupen lettergrepe, dus ok in die van *pira*. Die klinker het ok een naoslag /ə/ kregen, dus et wodde ongeveer /iiə/. In de tied daornao is d'r *jää* uut ontston, zoas et nog in Vriezenvene klinkt, dus mit een hiele eupen klinker, de ää. In de wiede omgeving van Zuud-Drenthe, West-Overiessel, bi'j oons en ok veerder vot in et Nedersaksisch het dat ok zo west. Mar behalven in Vriezenvene vul de *j* vot uut die klaank en in Zuudwest-Drenthe ontston d'r doe een gewone, heldere *aa*. In et Stellingwarfs wodde die klinker now krek jussies hoger, dus een *ae*. In de meerste dörpen is die klaank in dit woord vervolgens weer tot een *ee* wodden, dat zodoende wodt in et Stellingwarfs van now meerstal *pere* zegd.

Een anwiezing dat et mit *pere / paere* ok echt zo gaon is, is de uutspraoke *pare* in et Drents van Runen. Die uutspraoke kan aanders liekemin goed verklaord wodden as oonze westelike *ae* in *paere*. De *aa*-klaank in et Runense *pare* en de *ae*-klaank in oonze westelike uutspraoke van *pere* bin nog een aorig taelkun-

dig overbliefsel, een relikt wodt dat nuumd. Dat is uut een tied feitelik dat et Stellingwarfs nog wat meer op et Twents leek as now. Omreden et soorte verschiensels daor et om gaot ok in Westfalen veurkomt en oons Nedersaksische gebied taelkundig een gehiel was mit angreenzende gebieden in Duutslaand, wo'n ze vanoolds wel Westfaals nuumd.

't Het genoeg west…

Autobiografische roman in de maek

Lies Boersma, onder die schoelnaeme schreef een inwoonster van de gemiente West-Stellingwarf een roman over heur biezundere leven. Lies gruuide op in een karkelik gezin waor ze heur in heur kienderjaoren goed en veilig vuulde. Mar as ze wat oolder wodt en omgang krigt mit een aorige jonge die van huus uut niet karkelik is, wodt et allemaole aanders. Toch besluut ze om heur oolden heur zin te geven en maekt de verkering uut. Wat laeter gaot ze in de zorg warken en krigt kunde an een ere jonge, die wel karkelik is. Ze trouwt mit him, ze verhuzen naor een ere perveensie en kriegen kiender. Dan bliekt al gauw de relaosie toch niet goed te gaon en wodt ze vaeke vernederd deur heur man. Lies zocht hulpe en krigt die ok. Nao veul ellende en overwegings besluut ze uuteindelik om op te stappen, 't het genoeg west. Nao jaoren komt ze weeromme naor Stellingwarf en ontmoet, al moet et zo wezen, heur eerste liefde… Een indrokwekkend en waor gebeurd verhael, een anraoder om te lezen!

't Het genoeg west van Lies Boersma verschient september/oktober.

Vri'jwilligers vraogd

Veur et veerder digitaliseren van et Kenniscentrum van de Schrieversronte bin we op zuuk naor meensken die een dagdiel in de weke daor an mithelpen willen. Sund een posien is om die reden al een groepien vri'jwilligers drok doende mit et herorgeniseren van dat belangrieke centrum.
Et kenniscentrum van de Schrieversronte is ét centrum in de Stellingwarven waor unieke kollekties angaonde de Stellingwarver tael en streekkultuur op een goeie meniere beweerd blieven. Et doel is om de tied alle unieke materiaol dat in et Kenniscentrum te vienen is op de webstee **www.stellingia.nl** te plaetsen.
Veur et inscannen van alle materiaol bin we op zuke naor meensken die oons daormit helpen willen. Dus... hej' een morgen of een middag over in de weke, en ie zollen oons helpen willen, dan bi'j'van hatte welkom!
Anmellen kan et beste tillefonisch (0516 451108), vraog dan mar even naor Sietske Bloemhoff.
De groep vri'jwilligers die mit et herorgeniseren en de webstee an de gang binnen, bestaot uut: Fettje Alten, Hendrik Betten, Jan Koops (webmaster Stellingia) en Jan de Vries. De warkzemheden wo'n koördineerd deur Schrieversrontemitwarkster Saskia Douma.
Veur wie et Kenniscentrum raodplegen wil, dat kan uteraord in kantooruren. Daorveur moet wel even een (tillefonische) ofspraoke maekt wodden.

Wie dot mit an de:

Snuffelkursus Stellingwarfs

Vaeke weten meensken die in oonze regio kommen te wonen niet wat d'r hier allemaole te doen is. Dat gelt mit naeme veur de aktiviteiten op et gebied van de Stellingwarver streekkultuur en geschiedenis. De Stellingwarver Schrieversronte orgeniseert daorómme kommende haast veur et eerst de 'Snuffelkursus Stellingwarfs'. Meensken die an die kursus mitdoen gaon kun tiedens vier dagdielen even an verschillende facetten van et Stellingwarver arfgoed snuffelen. De kursus wodt holen in et gebouw van de Stellingwarver Schrieversronte in Berkoop en is op:

- *Donderdagaovend 26 september (van 19.30 tot 21.30 ure):*

1. **Algemiene geschiedenis**, deur Geert Lantinga

2. **Stellingwarver proza en poëzie**, deur Jannes Westerhof, Johan Veenstra en Christine Mulder

- *Donderdagaovend 3 oktober (van 19.30 tot 21.30 ure):*

1. **De geschiedenis van et Stellingwarfs**, deur Henk Bloemhoff

2. **De dörpen van Stellingwarf in oolde beelden**, deur Jan Koops en Jan de Vries

- *Donderdagaovend 10 oktober (van 19.30 tot 21.30 ure):*

1. **De geschiedenis van et laandschop**, deur Dennis Worst

2. **De netuur van Stellingwarf**, beeldreportage deur Ruurd Jelle van der Leij

- *Zaoterdagmorgen 19 oktober (van 9.00 tot 11.30 ure):*

Exkursie in een Stellingwarfs netuurgebied, o.l.v. Freddie de Vries

De kosten bin € 30,00 per persoon, koffie/thee inbegrepen. Veur disse biezundere kursus kuj' je opgeven bi'j de Stellingwarver Schrieversronte, ***info@stellingwarfs.nl****, 0516-451108; je opgeven kan tot maendag 21 september.*

Ni'j initiatief Schrieversronte

Mooi risseltaot fotowedstried veur leerlingen Stellingwarver basisschoelen

Op woensdagmiddag 19 juni wodden in et gebouw van de Stellingwarver Schrieversronte de zes priezen uutrikt an de winners van de fotowedstried veur leerlingen van de Stellingwarver basisschoelen. De fotowedstried is een ni'j initiatief van de Stellingwarver Schrieversronte, et doel is dat de wedstried om de twie jaor holen wodden zal. Bi'j disse eerste keer was de leerlingen vraogd om een foto te maeken van een plak in heur dörp dat zi'j as hiel belangriek erveren. Flink wat inzendings mit een hiele grote verscheidenhied an foto's kwammen binnen en de onderwarpen die de leerlingen veur heur foto's keuzen hadden weren arg verrassend. De jury die de muuilike taeke had om de beste foto's uut de inzendings te kiezen beston uut de jonge fotografen Marije Kuiper en Ruurd Jelle van der Leij. Beide bleken niet alliend vol lof over de kwaliteit van hiel veul inzendings (foto's én uutleg), mar veul lof was d'r ok veur dit ni'je initiatief. Hiel veul wardering was d'r butendat veur basisschoele De Lamer (Oolde- en Ni'jlaemer). De schoele hadde van de wedstried een arg mooi projekt maekt veur de leerlingen van groep 3 t/m groep 8. Alle foto's die de kiender maekt hadden in et eigen dörp weren in een keurig verzorgde map verzaemeld en opstuurd. Tiedens de jaorlikse hiemkundemiddag in september zal d'r veur et projekt van De Lamer ok ommedaenken wezen.

Op 'e foto vuuf van de zes winners, v.l.n.r.: Dana Jonker uut Oosterwoolde (1e pries groep 3 en 4), Irene Groen (Ni'jberkoop, 2e pries groep 3 en 4), Nienke Groen (Ni'jberkoop, 1e pries groep 5 en 6), Jeroen Boonstra (Makkinge, 1e pries groep 7 en 8) en Suzanne Wols (Ooldelaemer, 2e pries groep 7 en 8). Op de foto mist Jessica Tietema uut Sunnege (2e pries groep 5 en 6).

Dana Jonker (7 jaor) gaot naor de Oostenburgschoele in Oosterwoolde. Ze maekte een foto van et Grootdiep vanof Jardingetille, omdat daor et waeter zo mooi deur et grös stroomt. Ok telt Dana altied de slotties op de brogge as ze daor langs fietst. Dana wun de eerste pries van groep 3 en 4. De jury vint heur foto's hiel mooi, mar vint ok dat ze een biezunder plak opzocht het en butendat de reden veur de foto goed vertelt.

Irene Groen zit in groep 3 van de basisschoele in Makkinge en woont in Ni'jberkoop. Ze komt graeg in de bos aachter de boerderi'je Boschhoeve. Et verschil in hoogte van de bos aachter heur en et laand veur heur zorgt d'r veur dat ze hier vaeke mit et waeter een waeterval maekt en daor arg mooi mit speulen kan. Ze legt goed uut waor dat plakkien percies is en de jury vint ok dat de foto goed neumen wodde. Irene wun de twiede pries van groep 3 en 4.

Nienke Groen woont in Ni'jberkoop en gaot naor basisschoene De Stelling in Makkinge. Nienke wun de eerste pries van groep 5 en 6. Ze maekte heur foto an de Grindweg in Ni'jberkoop bi'j iesklub 'Samenwerking'. Dat is de ienigste veriening in et dörp naost Plaetselik Belang, vertelt ze. Winters hebben de Ni'jberkopers veul plezier op de baene. De jury is ommeraek onder de indrok van Nienke heur prachtige, sfeervolle foto. De sfeer van de foto vergelieken ze mit die van sommige schilderi'jen van eertieds, zoas die van bi'jglieks Hendrik Avercamp. Daornaost vint de jury ok dat Nienke goed naodocht het over heur keuze veur et plak van de foto.

Jessica Tietema woont in Sunnege en wun de twiede pries van groep 5 en 6. Ze zette de klokkestoel op et oolde begrafplak op de foto. Jessica vertelt dat de klokkestoel in 1989 plaetst is, as vervanging van de oolde iezeren. De klokkestoel staot an de deurgaonde weg in Sunnege en is neffens Jessica et ienigste oolde objekt van heur dörp en daoromme vindt ze et plak zo biezunder. De jury vint ok de keuze van Jessica biezunder, omreden ze hiermit angeft belangstelling veur (de historie van) et eigen dörp te hebben. Ok van de foto vint de jury dat die goed maekt is.

Jeroen Boonstra woont in Makkinge en zit in groep 7 van de basisschoele in dat dörp. Jeroen maekte een prachtige foto van de meule, omdat hi'j die meule hiel mooi vint. Hi'j vertelt ok dat ze daor van et mael hiel lekker brood maeken, verrukkelik, zo schrift hi'j. Jeroen maekte de foto doe et al wat begon te schiemeren en de locht echt een geweldig mooie kleur had. De jury is niet alliend daor slim van onder de indrok, mar vint ok dat de foto op et juuste plak maekt is, én dat Jeroen goed angeft waoromme hi'j veur de meule keus. Jeroen wun de eerste pries van groep 7 en 8.

Suzanne Wols zit op OBS De Lamer en woont in Ooldelaemer. Suzanne maekte een foto vanuut de bos, en wun daormit de twiede pries van groep 7 en 8. Ze maekte de foto vanuut een boom, ie kieken dan over et laand. Ze vint klimmen hiel mooi en dus klom ze in de boom om heur foto te maeken. Ze maekte d'r nog een peer, mar disse vun ze zels et mooiste omdat de takken zo mooi naor mekeer toe bugen. De jury vint dat ok, en vint butendat de keuze van et onderwarp hiel origineel. De foto geft je butendat zuver et gevuul daj' zels in de boom zitten.

Twie ni'je routegidsen verschienen kot veur de sutelaktie

Kot veur de jaorlikse sutelaktie verschienen de beide routegidsen *Wandelen rond Wolvege* deur Geert Lantinga en *Taalfietstocht rond Berkoop* van Sietske Bloemhoff. Beide gidsen bin in de sutelaktie te koop, mar bin vanzels ok te koop op et kantoor van de Schrievers-ronte en bi'j de Stellingwarver boekwinkels. Beide ni'je routegidsen wo'n financieeel mit meugelik maekt deur de Rabobaank. In 2014 zullen opni'j twie routegidsen uutgeven wodden: iene gaot langs de klokkestoelen van Stellingwarf, de ere zal vermoedelik een biezundere route in en om Appelsche beschrieven.

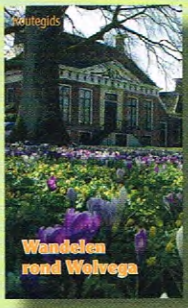

Wandelen rond Wolvega
(20 km), 64 blz. € 8,50.

Taalfietstocht rond Berkoop
(52 km), 32 bladzieden, € 7,50.

Lily Kölher

Niet emancipeerd

Op een zunnige dag loop ik naor de brillewinkel om een ni'j hoesien veur mien zunnebrille te kopen. Op 'e stoepe duukt daor inienen een vrommes veur me op, een soorte oorlogsschip 'Johanna Maria', mit kot aachter heur een klein mannegien.
'Wi'j bin eerst,' snauwt ze tegen mi'j.
Ik doe een stap naor aachteren en laot heur veraldereerd veurgaon.
'Kan ik jow helpen,' vragt de juffer glimkende en kikt naor et mannegien dat him onderwiels wat beter in de kiekerd opsteld het.
'Willen jow een brille hebben mit lochtige glaezen of een betien kleurd?'
'Een tikkeltien kleurd,' antwoordt et vrommes. Ze haelt heur eigen brille van de neuze en plaant et ding hadhaandig op et neusien van de man. 'Now moej' niet zitten te zeuren daj' niet deur disse brille henne kieken kunnen, want dat is nogal wiedes... dit is mien brille. Et gaot alliend om de kleur van de glaezen. Vien ie disse kleur goed of bin ze te donker.'
'Goed,' fluustert et mannegien.
'Vienen jow disse kleur warkelik goed?' vragt de juffer veur de wissigheid nog een keer an et mannegien zels.
'Ja, disse kleur vint hi'j goed,' snauwt et vrommes weeromme.
Weer kikt de juffer wanhopig mien kaante uut.
'Wat veur montuur hadden jow an docht?' gaot ze veerder en keert heur now hiel naodrokkelik alliend naor de man.
'Gewoon... krek as altied,' pikt de vrouw de vraoge as een ping-pongballe veur zien neuze weg.
'Willen jow niet es een ereniene perberen?' dramt de juffer deur. 'Een eer medellegien... een ere kleur. Et maekt vaeks een hiel verschil aj' es een brille mit een eer montuur dregen.'
'Gewoon dezelde,' dendert et vrommes deur. 'Niks biezunders, disse staot him et alderbeste.'
Berustend pakt de juffer een bruun solide montuur uut een rek en zet et veurzichies op et kleine neusien van de man.
'Prima,' ropt zien vrouw bliede. 'Is hi'j jow naor de zin?'
Et mannegien nikt.
'Wil jow man ok ontspiegelde glaezen hebben?' vragt de juffer now hielemaole dresseerd, rechtstreeks an et vrommes.
'Wat bin dat?' wil et mannegien weten.
'Glaezen die niet schitteren in et zunnelocht,' stokt de juffer hulpeverlienerig uut.
'Hi'j zit nooit in de zunne, daor kan hi'j niet tegen,' antwoordt et vrommes. 'Doe mar gewonen.'
De juffer neteert de starkte van de glaezen en vragt as et montuur in 't veuren betaeld wodden kan. Automatisch legt ze de reken daele op de toonbaanke, kot veur de neuze van de vrouw.
'Hi'j betaelt!' ropt et vrommes hiel verontweerdigd uut. 'Haha! Ik bin niet emancipeerd!'

Van de redaktie

Ni'je boeken uut de regio

In een kot schoffien tied verscheen, of verschient d'r nog, een aorig riegeltien an boeken uut de Stellingwarver regio. We numen ze hier graeg even, de meerste boeken bin of kommen in Stellingwarf te koop bi'j in elk geval de boekwinkels The Readshop in Wolvege en Bruna in Oosterwoolde.

Wat je met rust laat, kan groeien
Het Fochteloërveen
Herman Feenstra en Harke Kuipers
Dit boek gaot over et unieke Fochtelervene, op de aachterkaante d'r van is et volgende te lezen: 'Bijna was één van de laatste restanten hoogveen in de kachel verdwenen. Het werd gered door een handvol natuurliefhebbers. Sindsdien werken Natuurmonumenten en veel andere partijen hard aan herstel van het landschap en dat wordt beloond.
Twaalf jaar geleden broedde het eerste kraanvogelpaar in het Fochteloërveen. Dit boek beschrijft de ontdekking en de broedavonturen door de jaren heen. Daarnast een collage van andere karakteristieke en vaak schaarse vogels, reptielen, amfibieën, zoogdieren, insecten en planten. Voor hen is het Fochteloërveen van onschatbare waarde en het beschermen meer dan waard!' (250 bladzieden, pries: € 27,50)

Makkinga
Dorpsgeschiedenis en Veldnamen
Roelof Wijbe Gorter
Vanwegens et tienjaorig bestaon van de Historische Verieninge Makkinge e.o. wodde dit veurjaor et boek 'Makkinga Dorpsgeschiedenis en Veldnamen' uutgeven. Veur et boek zorgde Roelof Gorter uut Berkoop, Gorter gruuide liekewel op in Makkinge. In et boek wodt verteld over de laandschopselementen om Makkinge henne, over historische gebouwen en over de veldnaemen van et dörp. Et Nederlaanstaelige, 120 bladzieden tellende boek wodde drokt in een oplaoge van honderd stoks, en is onderhaand uutverkocht.

Als juweel herrezen
Sint Nicolaaskerk in Nijeholtpade
Geert Lantinga
In *Als juweel herrezen Sint Nicolaaskerk in Nijeholtpade* wodt in woord en beeld verteld over de grondige opknapbeurt, die de karke in 2011 ondergaon het. Mit naeme gaot et over de biezunderheden van die opknapbeurt, zoas o.e. et ontdekken van sporen van een hoolten veurganger van de karke. D'r is in et boek ok veul ommedaenken veur de geschiedenis van de karke en toren vanof de oprichting an et aende van de 15e ieuw, zoas o.e. an et biezundere plak daor de karke staot. (132 bladzieden, pries: € 12,50. Et Nederlaanstaelige boek is alliend te koop bi'j vrouw I. Nell, Hoofdweg 250/E in Ni'jhooltpae)

Bij de bek af
Geschiedenis van de strijd rond de Friese Waterlinie in 1672 en 1673
Karst A. Berkenbosch
Et ni'jste boek van Karst Berkenbosch is een in romanvorm schreven historisch verhael over de stried rond de Friese Waeterlinie in de jaoren 1672 en 1673. Op de aachterkaante is o.m. et volgende te lezen: Bij de Bekhofschans schieten de troepen van de bisschop van Munster een soldaat de piip bij de bek af. De soldaat overleeft en ook voor Friesland loopt het maar net goed af. Maar hoe vergaat het Brugt Idses, die als piekenier vecht in het Staatse leger, en zijn geliefde Marije die in De Knipe op hem wacht?' (224 bladzieden, pries 17,50)

(Streek-)verhalen en (streek-)gedichten
Stellingwarver Verhaelen en Vassies
De Reünie van de familie De Hoop
Anne Bult
Van Anne Bult verschienen d'r in augustus mar liefst drie ni'je boeken. De eerste beide hierboven nuumde bundels tellen elk 80 bladzieden, de pries is nog niet bekend. Dat laeste gelt ok veur 'De reünie van de familie De Hoop', dat 180 bladzieden dikke wodt. Bi'j dit boek gaot et om een historische femilieroman, die him ofspeult in de dörpen Appelsche en Else.

Spannend verhael schrieven in et Stellingwarfs

Meensken die d'r aorighied an hebben om in et Stellingwarfs te schrieven, kun dit jaor weer een gooi doen naor de Stellingwarver Schrieveri'jepries. Die literaire pries wodt om de twie jaor uutrikt en is bedoeld om et schrieven in et Stellingwarfs bi'j jong en oold an te vieteren.
Bi'j et uutschrieven van die anvieteringspries wodt deur de orgeniserende warkgroep elke keer een aander thema bedocht. Dit keer is de keuze valen op et schrieven van een spannend verhael in et Stellingwarfs. Veerder is keuzen veur twie leeftiedsgroepen. Zo kun jongeren tot en mit 16 jaor een verhael insturen en schrievers die oolder binnen as 16 jaor.
De dielnemers an die schriefwedstried kun heur eigen fantesie gaon laoten bi'j et schrieven van een "thriller". D'r wo'n gien beparkings oplegd, ok niet wat de lengte van et verhael anbelangt. Et verhael dat deur de dielnemers schreven wodt, moet veur 15 oktober inzunnen wodden. Een driekoppige deskundige jury gaot him dan bugen over de inzendings en beoordielt welk verhael as et beste uut de busse komt. De pries veur et mooiste spannende verhael bestaot uut een geldbedrag van 500 euro en een oorkonde. De uutrikkinge van de Stellingwarver Schrieveri'jepries 2013 is op 22 november. Et is nog niet bekend waor dat gaot gebeuren.
De laeste prieswinner was Roely Bakker uut Makkinge. Tegere mit heur kleindochter schreef ze doe "Et verhael van beppe en Renée". Uut zeuven inzendings wodde dat keuzen as et beste verhael.
Dielnemers an de Stellingwarver Schrieveri'jepries moe'n heur verhael veur 15 oktober opsturen naor de siktaoris van de orgeniserende warkgroep: Anne de Vries, Assepot 29, 8431 SB Oosterwoolde. Veerdere infermaosie over de pries en et riegelment is te kriegen bi'j veurzitter Jelke Nijboer, tillefoon 0516-451789.

Stellingwarfpop 2013: zes bands doen mit!

Op zaoterdagaovend 9 november wodt al weer veur de zesde keer et Stellingwarfs popfestival *Stellingwarfpop* holen. Al veur de langste dag van et jaor hadden heur zes bands opgeven veur de wedstried en daormit is et pergramme vol. Behalven de optredens van de zes bands is d'r ok een optreden van Serge Epskamp, hi'j wun Stellingwarfpop et oflopen jaor. De bands die dit keer mitdoen bin: *The After Mid-life Group*, *Shady Lane*, *Spirit of the Dark*, *Rock-Revelation*, *Rosey Kills* en *'k Wait nait*. Veur de drie beste en meerst originele lieties wo'n mooie priezen beschikber steld. Et festival is dit keer in et dörpshuus van Makkinge en begint aovens om half achte. Stellingwarfpop 2013 zal krek as veurig jaor prissenteerd wodden deur Fons Herder, hi'j is o.m. bekend as zanger van *A Liquid Landscape*. Veur meer info kuj' even kieken op **www.stellingplus.nl**. *Toegang gratis.*

Klaas Boersma

Een gelok bi'j een ongelok

Ik zal jim vertellen wat ik al iens mitmaekt hebbe op de boerderi'je omstreeks 1950, as jonge van een jaor of veertien-vuuftien. Mien heit was doedertied een zonuumde kleine boer mit zoe'n acht bunder laand, en een stallegien waor plak was veur tien koenen. Ieder veurjaor moesten de koenen mit mooi weer naor buten. En zo gebeurde et dat mien heit ok doe de beesten ien veur iene van de stal naor et laand brocht. Die dieren bin in lange tied niet in de butenlocht west, en dan maeken ze wel iens malle sprongen of kun wild tekeer gaon.
Mien taak in dit gehiel was dan ok om et spul wat in de smiezen te holen. Inienen, d'r leupen al een stok of vufe in et laand, zette ien van de koenen et op een draeven.
Mi'j zaggen ze niet staon en ok niet heurde en dwas deur de ofrastering weer richting stal bienderde.
De oolde baos, die in de stal bezig was wus niet wat d'r buten ofspeulde.
Bi'j de stal was vanzels ok de jarreputte (niet te verwarren mit de mederne gierkelder) was mar klein, mos riegelmaotig leegd wodden en was ofdekt mit plaanken. Dat die plaanken niet bestaand weren tegen et gewicht van een koe wodde al gauw dudelik. Hi'j belaande dus in die vieze volle putte, mar omdat die niet zo diepe was ston hi'j geliek mit een fabelachtige sprong weer op de begaone grond. Et weren angstige momenten veur mi'j, hoe lopt dit of. Gelokkig kwam de koe d'r wonder boven wonder zonder numensweerdig letsel vanof, mar is warschienlik wel zo schrokken dat hi'j geliek ofzag van veerdere kapriolen. Al mit al was et een komisch gezicht, de kop kon d'r nog een betien mitdeur, veerder zag ie niks aans as stront.
Netuurlik mossen wi'j de koe weer wat hemmel maeken, en zatten mit de schae van de ofrastering en de putte. Now daenk ik wel es, kon ik jim mar een foto zien laoten, dan was et jim geliek dudelik wodden dat ik wat oflacht hebbe, (niet normaal meer) ondaanks dat mien heit in eerste instaansie ok nog kwaod op mi'j was.

Willem Jan Teijema

de liende bluuit
as nooit teveuren
maekt et leven
beter
zuter
as et was
mooier
as ooit teveuren
of iens
wezen zal
as
de liende bluuit

OTTO, HEER VAN BUIL

DE GEHEIME KAASTE

DEUR: FRANK SPIJKERS

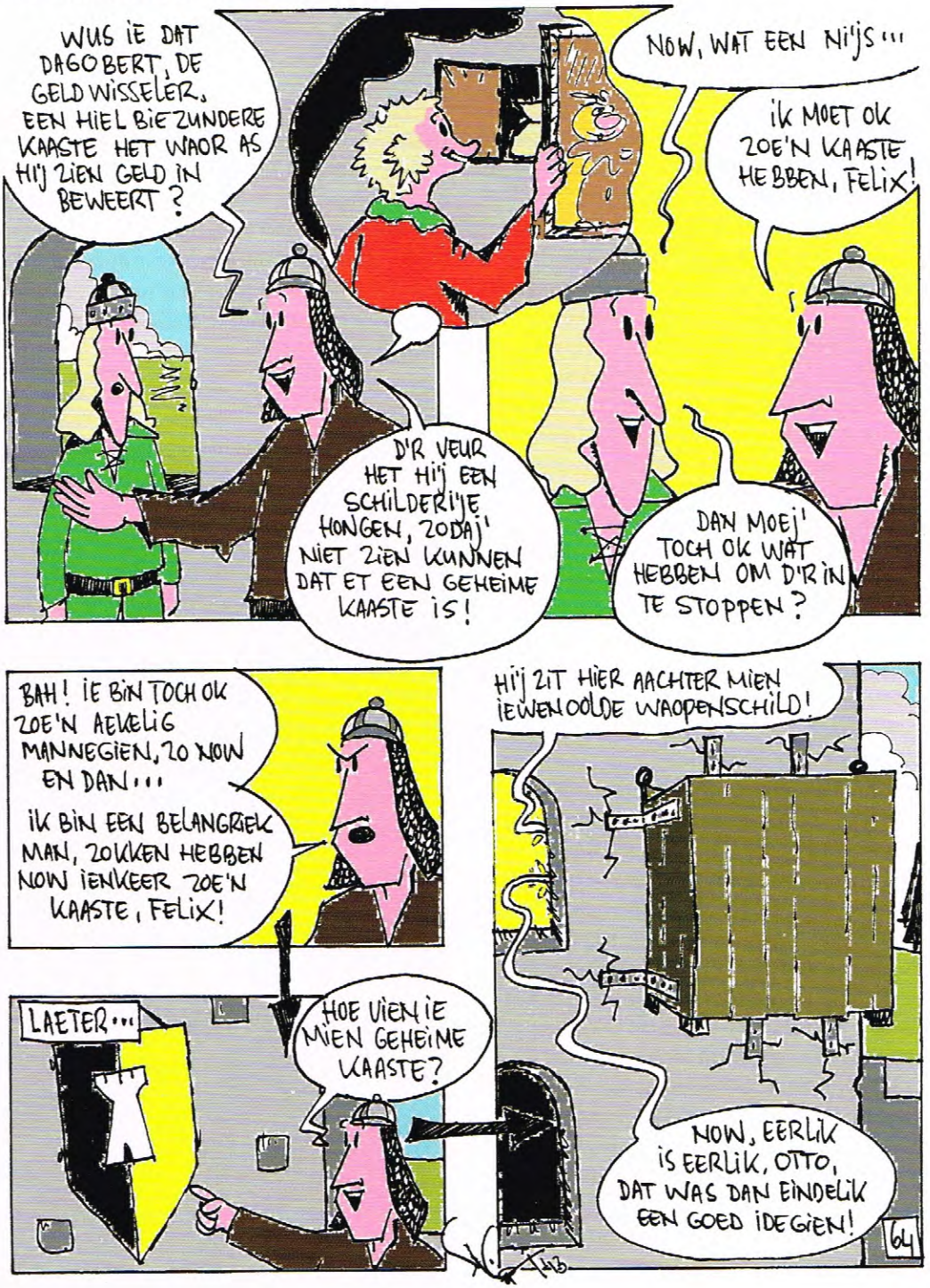

"die liquiditeitsprognose is wel arg zunnig, een second opinion kan daenk ik gien kwaod"

...as jow MRW Accountants inschaekelen...

...staon jow d'r nooit alliend veur!

MRW Accountants

DE GEDIEK
T 0513 - 46 91 30
F 0513 - 46 21 24

SNEEK
T 0515 - 42 98 00
F 0515 - 41 78 11

WOLVEGE
T 0561 - 61 67 15
F 0561 - 61 39 76

www.mrw.nl - info@mrw.nl

Rabobaank de Stellingwerven streeft naor et leveren van duurzeme klaantweerde. Een veurweerde om dat berieken te kunnen is dat we deur oonze lekaole betrokkenhied goed 'e hoogte binnen van wat oonze klaanten neudig hebben en op pries stellen. Daor zetten we oons iedere dag volledig veur in.

Rabobaank. Een baank met idenen.

(0516) 43 83 43
www.rabobankdestellingwerven.nl

Rabobank